

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 869471

Charter lea dutkanfidnu, man lea ruhtadan EU Horisonta 2020-programma. Fidnu lea álggahuvvon, go leat háliidan áddet buorebut árttalaš guovlluid dálkkádaga ja eanageavaheami jođánis nuppástuvvanproseassaid sivaidd.

Fitnu namma bohtá eanjalasgielat nama oanádusas: Drivers and Feedbacks of Changes in Arctic Terrestrial Biodiversity (Árttalaš guovlluid biodiversitehta rievdamii váikkuheaddji dahkkit ja dáidd nuppástuvvamiidd váikkuhusat). Čakčat 2020 álgán njeallje jagi bisti fitnus leat mielde 21 dutkanlágádusa ovccii riikkas (olles listu gávdno dás). Chartera koordinere Lappi universitehta Árttalaš guovddáš ja dan jođiheaddjin lea dutkanprofessor Bruce Forbes.

Guovddášis Charteris leat nuppástusat Davvi-Eurohpás ja Ruošša oarjedavviosiin. Dálkkádaga ja eanageavaheami nuppástusat váikkuhit nu árttalaš luonddu mánggahámatvuhtii go maid muohttagii, mearrajiknii ja agálaš dullui. Nuppástuvvamat dain fas váikkuhit ja rievdadit Árttisa guovllu dálkkádaga. Rievdamat dálkkádagas, eanageavaheamis ja luonddu mánggahámatvuodas dovdojit beaivválaš eallimis earenomážit dain, geat barget luonddus nugo badjeolbmui. Ovdamearkka dihtii dálvit 2013-2014 vásihedje máilmmi buoremusat buvttadeaddji boazodoalloguovllus Jamal njárggas Siberias guohtoneatnamiidd jieknuma viiddes guovlluin. Dan boadusis lei, ahte tundras ássi nenetsat masse ain jo 61 000 bohcco, árvvu mielde juohke viđat bohcco. Oassi bearrašiin massii buot bohccuidis. Sii bivdigohte guliid vai sáhttet eallit tundras dan botta, go bohccot lassánit fas. Suomas fas dálvvi 2019-2020 váttes guohtondili dihtii masse 15 000 bohcco ja seammás badjeolbmuid bargohivvodat lassánii ja šadde stuorra ruđalaš dáhpagat.

Badjeolbmuide ja badjedili birra šaddan kultuvrraide boazu lea eallin earenomáš dehálaš. Seammás dat lea maid guovddáššládja árttalaš ekosystemain; boazu váikkuha oalle olu sierra organismmaid doaimmii. Stivremiin bohccuid guođoheami boazodoallu sáhtta váikkuhit joba agálaš duolloguovlluid temperatuvrii, ja šattolašvuoda váikkuhusaid bokte guovlluid dálkkádahkii.

www.charter-arctic.org

@CharterArctic

ARCTIC CENTRE
University of Lapland

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No. 869471

Charter-fitnu ulbmilin lea buoridit árktalaš servošiid vuogáiduvvannávccaid dálkkádaga ja luonddu mánggahámatvuođa nuppástusaide. Dát dahkkojuvvo earet eará ovtastemiin áiccuid, analysaid ja modelleremiid. Fitnus ohcet guhkes áigeperspektiivva dasa, maid jo dálá materiála muitala dáhpáhuvvan nuppástusaid ektui oanehis, vehá guhkit ja guhkes áiggis. Nuppástusaid guorahallangaska álgá gitta holosenabajis (mañimuš 11 000 jagi), muhto dárkilut dutkamušat leat čađahuvvon mañimuš 40 jagi áigodagas.

Charter buvttada dieđu ovttasbarggus báikkálaš ealáhusolbmuiguin ja hutká sierralágan molssaeavttuid boahteáiggi váras. Ulbmilin lea váldit ain buorebut báikkálaš ealáhusaid, nugo boazodoalu váikkuhusaid, dálkkádatrivdama sierralágan modelleremiid bargogaskaomiide mielde. Charter figgá dán láchkai ovddidit skenarioid, mat váldet vuhtii guovlluide dehálaš ealáhusaid jagi 2050 rádjai. Ulbmilin lea, ahte báikkálaš servošat ja ealáhusat maid váldojuvvošedje mearrádusaid dahkamis vuhtii aktiivvalaš doaibmin nuppástusaide vuogáiduvvamis ja daid doalahallamis.

Charter doallá sisttis čieža "bargopakeahta", main dutkit sierra riikkain ja sierra dieđasurggiin dahket dutkamuša ovttas. Fitnu áigge dan barggu doarju maid ráđdeaddi áššedovdijoavku, masa gullet ámmátolbmot boazodoalus, hálldahusa sierra dásiin ja dieđalaš diehtujuohkimis.

Jos háliidat lassidieđuid suomagillii, váldde oktavuoda:
sirpa.rasmus@ulapland.fi

www.charter-arctic.org

@CharterArctic

ARCTIC CENTRE
University of Lapland